

Hans Tausens prædiken 2. søndag i fasten

Taler
Hans Tausen
Biskop og luthersk reformator

Sted
Nikolaj Kirke

Omwændigheder

Hans Tausens originale prædiken på datidens dansk er gengivet her efterfulgt af en forkortet udgave i et mere moderne, nutidigt dansk.

Prædikentekst

Matthæusevangeliet kapitel 15, vers 21

1

Anden Søndag ÿ faste Epistelen scriffuer S. Pouel Apostel i. Thess/Theff .IIIJ.

5 *WY bede oc formane eder kiære brødre wed dé Derre Jesum / att som ÿ haffue wndfanget aff oss/ hworledes eder bør att wandre oc teckes Gud ÿ wilde dog worde io meer oc meer fuldkomne. Thi ÿ wide wel huordane bud wÿ haffue gifuet eder wed wor Herre Jesum / for det er Guds willie att ÿ were hellige / oc holde eder fraa skiorleffnet / att huer aff eder maa wÿde att beholde sitt kar wdi hellighed oc ærae / icke ÿ løfte begieringe saa som hÿne hedninge der kede inthet til Gud / at nogen ej treder for yderlig / oc tager sin broder med fordel wdi nogen handel / thi herré wil heffne alt sadaát / só wÿ tilsorn haffue sagt / oc boret widnesbyrd om for eder. Thi Gud haffuer icke kald oss til vrenighed / men til hellighed.*

10

15 Det see wÿ atter / at det hører til en Euágelist tiænere / at locke oc tale kiærlig / at der mue fylle willige oc vnødde gierninger effter. ie. Det er icke nog att wÿde wel / icke end heller att giøre noget der effter / men altjyd skal en Christen lade seg forbedre ÿ forstand paa ordet / oc ÿ willie til gierningen / oc ey bliffue stoendes paa en sted.

20

Iie. Han raader oss her synderlg fraa too laster. Det første er skiørskhed / oc en løøsl kiødelig welløst oc begierelighed / effter huilken hedningene pleye at wandre / oc alle vgudelige end nu almindelig fylle.

25

Niie. Men Christne menniske ere ett synderligt affskyld Guds folck / huilket

Gud haffuer kald til att leffue ý renlighed / effter sin wille / oc
bruge huer sitt legom til de gierninger Gud ere med oc icke emod.

30 v. Det andet er den sned oc surfittighed / der nogen kand fylle / til at søger icke
sin egen fordel med en andé mands stade ý kiøbhandel ý mønt ý molle etc.

35 Vj. Hwo som oc icke med willie aff sand kiærlighed til Gud oc sin neheste styr
sodane vdýgder / han skal wide at Gud wil dog et haffue sadant forgeffues gjord
/ oc ladet bliffue vstraffet hwad mand løfter ickun att giøre / men han er en
wýss heffnere offuer alt sodant.

Evangeliu scriffuer S. Mattheus Euangelista Cap. XV

40

45 *Iesus wandride ý den egen hoff Tyrus oc Sidon / oc see der kom en Cananeisk
quinde aff den samme egen / bun roffte til bannom oc sagde / D DEXre Dauids
Søn forbarme deg offuer meg/ mýn dotter er ilde belad med dieffié / men han
suorede hende ett oro.*

50 *Da ginge hanss discipler fram / giorde bøn til bannom / oc sagde / giff hende dog
sin affsked / effterdi bun rober saa effter oss / da sworede han oc sagde. Jeg er icke
wdsend / vden til de foer som ere bleffne borte aff Israels hws. Da kom bun oc fald
neder for hannó / oc sagde / D Derre hielp meg / men han suorede oc sagde / det er
icke smøgt / at má tager brødet fra børnene / oc slengeret for hundene. Da sagde
hun / Ah ia Derre / dý hundene æde end ocsaa aff de smuler som falde aff deres
herres bord. Ja da suorede Jesus / oc sagde til hende. D quinde dýn troo er stoer /
deg worde lige som du wilt oc hennes dotter bleff helbreyd fraa den samme stund.*

60 *Mattheus oc Marcus scriffue om en suaar trætte / der Christus haffde nu nys
hafft med nogre scrifftkloge / oc Pharisæer aff Hierusalem / offuer den straff oc
skylding som de hadde giffuet hannom for hanss disciplers skyld / at de holde
seg icke effter gamel sedwon / oc eý skickede seg effter sodane lower oc
menniske sett / huilke gamle forfedre hadde indskicket / att holles skulde ý
wduortes gierninger / eblát det Jødiske folk / meer aff en falsk kiødelig hellig
mening / end aff Guds ord oc Heligaand / huilke han oc hordelig affwyje / oc*

strengelig breyede / att de holde meer aff méneskes bud / end aff Guds bud / oc
lerde fraa til med / huad frýhed Christne menniske haffue ý sodane wduendige
creature / oc huor vbeplictige Gud wil haffue alle samwittighede / ý alle
saadane menniskens lower oc paaleg / for huess skyld de ginge fortørnede oc
70 wrede fraa hannom / oc bleffue hannó siden meer affgiønstige end tilforn / faa
langt woret der fraa / att de skulde wille lade seg lære oc wnderuise aff hannom.
Saa reýsede oc Christus fraa bliffue de samme de eræ.

Oc ý det samme saa kómer denne hær vuerdige hedenske quinde / oc wndfanger
75 aff Guds naade den store hielp oc trøst ý déne Jesu Christo / huilken de
vtaknémelige Jøder bleff rundelige tilbødé / men duede icke til at tage emod
hende / oc det gicke der til med / lige som en føløst oc tobeligt barn / der haffuer
kressne retter oc mad nog for seg / oc duer icke til at foruoren oc brugen / men
er forsømelig / oc lader hunde rage maden aff hond oc mund paa seg / Saa gaff
80 nu Gud tilkende good tid / att denne sonde oc salige spisning / so wor hanss
naadefulde ord oc trøstelige Evangeliú / der de wemmede saa wed / oc wore saa
kede aff / skulde tages dennom fraa / oc giffues hýne hongrige hedninge /
huilke jøderne holde saa fule oc vwerdige som andre hunde. Oss alle til ett
grueligt oc ett forferligt Exépel huilke ud paa déne dag tilbyder seg med giønst
85 oc naade ý sit helige ord oc Euángelio / der som wý lade oss finde forsømelige oc
skiødeløse / oc wille icke lade den mad smage oss da finder Gud wel dennom
som der bede om / derfor siger oc Euangelisten saa merckelig / See / som han
wilde wecke oss op aff søffne / oc lade øynene op paa oss / oc bede oss icke actet
for stempt / men med stort aluorg henge hart wed den Guds naade oss tilbydes.

90 Saa só denne hedniske quinde haffuer giffuet oss Exépel oc efftersiun / med sin
store vwigelige fuldkomne oc bestadige troo / der som hun icke saare møget
hadde hørt hanss lerdøm oc Euangelium aff hanss egen mond / eller seet hanss
gierninger oc merckelige iertegne / med huilke han bewýsde seg att were sodan
95 en / der mand wel motte forlade seg paa / Ja maaske / aldrig een sinde hadde
enten hørt eller seet noked aff hannom sielff / men kende seg for en fattig
vwerdig hedning (som hun oc wor) huilken ey worwerdig til att were ý
omgiengelse eller haffue att skaffe med sodan en hellig mand. Men neste hadde
hun hørt ett rycte háom (som Marcus scrifuer Cap. Vie) at han wor saa danes
100 en mand att han wnsloo seg for ingen/ men bewysde seg kierlige oc wel emod
huer som hánó hadde behoff / oc háff hielp wor begierinde. Aff det føye rycte /
fatter hú saa staar en drabelig mening ý sit sind om hannom / att han ý sandhed
er lige den samme som ryctet lyder om hannom / oc troor fast / at han skal

105 konde oc wille beuise seg lige saa mod héde / oc forlader seg folkómelig der til /
att han lader seg finde børnrig / oc ingelonde lader hende gaa hielpeløss fraa seg /
oc det maa wel were ett stoort wnder/ att hannom fulde saa mange effter / som
bode aff hørelse oc witterligt siun oc saa gantske wel kiende hannom / oc møged
bedre end denne fattige qwinde huilke dog icke neer skiøtte saa saare møget om
110 hannom / eller were hannom oc hanss hielp saa høyelig begierindes / eller oc
hengde saa gantske hart wed hannom / wden ald ophørelse som hun giorde.

Oc det wor sagen / fordi hun hadde alt en anden driffuere en mange aff de
andre / det wor nød oc den stoore sorg / som hun hadde for sin naturlige kiere
115 dotter / att hun wilde hiærtelig gierne hafft hende frý oc helbred / oc wýste dog
ingen anden raad der til / vden hues hun konde nyde hanss hielp / effter det
gode rycte som hun hadde spurt om hannom Thi wiste hun best huor til lægen
tiente / fordi hun følte sin brøst oc angst. Saa kand oc nu ingé wýde eller
120 forstaa huor til Christus duer oc huor storlig mág haffuer hannó behoff / før
end mág føöl oc forne mer sin egen skrøbelighed / Thie Euangeliú predickes
icke nogen til nytte oc gaffn / vden alene hyne arme forknuste og knugede /
som kiéde seg syndige oc wýde seg ingé raad / Mat.xj. Derfor sagde Maria ret ý
sit Magnificat / at Gud fyller de hógrige med alt got / oc Christus sieæff sagde
dennó salige at were som hongre / for de bliffue aff Guds naade mettide / mé de
125 som ere saa mette oc rige / at de kóde icke kiéde deres hóger oc armod / de
forlades / oc blifue de sáme de ere.

Mé Jesus bewisde seg møget vnderlig emod déne quinde / at han saa saare frester
hénes troo at der som hun hadde icke weret dess større wdi hende / da hadde
130 hun wisselig mott goodtyd offuergiffuet seg / først stiller há seg saa mod hende
/ lige som há wilde siunes / at haffue saa staar wemmelige oc wederstyggelse wed
hende / at han ey enfinde wil see til héde. Thie gaar há sin wey for seg heden / oc
høør hendes ross oc ydmyge paakald / oc taler ey et ord til hende oc icke suorer
saa møget / att han hadde dog sagt ney/ ieg wil icke / eller ieg kan icke komme
135 der til med / eller du æst icke sodant werd / eller noget andet / hwad som helst
hannom hadde sielff befaldet / der som hú dog saa ydmygelig bekiéder hannó
for én Herre / oc til med for sodan en helig mág só er aff der Jødiske blod / Ja
for sodan en iøde som wisselig wor dé Dauids són / ý huilké Gud skulde wille
giøre sine løfter fylleste / at hedninge skulde oc bliffue delafftige ý Guds naade
140 med iøderne. Húner oc ingé verdighed eller egé fortiéste fram / men bigærer
alene miskúdhed oc naade / oc offuer alt giffuer hú hannó sodan embrøst fore /
der huer mág motte seg wel naturlig offuer forbarme / att hindes dotter leed saa

saare skrøbelig / icke aff kolde syge / eller nogen anden føye soot / mé wor
145 besett med dieflskaff / oc end gantske suorlig / sagde hun.

Men ehuor strag og skødeløs han gaar omkring hende / oc lader lige som hun
tørte platt intet wente seg gott af hannom / da bliffuer hun lige fast ý den gode
mening / huilken hun hadde fattig seg ý sind om hannom / hun acter intet om
150 den wredladenhed som hannom siunes att fylle / men alleneste tencker paa det
møget gode / som hun haffuer hørt sige om hánom att han gierne plejede att
hielpe alle / hun bliffuer fast wed det samme sind oc mening / oc aff ingen
tancke / eller noget siun / der hun haffuer for øyne / lader seg drage der fraa /
forlader seg fultkomelig aff gantske hiærte der til / att lige som han haffuer
155 hiolpet alle andre / saa skal há oc wille eensinde hielpe héde enaar oc ehuorledes
det skeer. Thi giffuer hun seg oc ingenlonde platt offuer / men henger lige fast
wed hannom/ endog han suorede icke hende / hun rosste høgt effter hannom /
bekiende hannom for den samme Dauids són / som tilforn / oc aff gantske
hiærte begieride oc badz naade oc miskundhed aff hannom.

160 Men Jesus bliffuer lige fast ý sin straghed / goor hedé for seg sielf / oc suarer
héde icke ett gott ord / ja seer seg eý en sinde til bage. Der dette konde nu icke
giøre hende mestrøstig oc røre hende til att lade modet falde,/ da frestede Jesus
hende end skarperæ / med det vwillige suor / huilket han gaff sine egne disciple
165 der de gjorde bøn til hannom paa hendes wegne / att han kiende seg icke att
were wdsend / til att hielpe nogen / vden alene til att samle de fortaffte oc
wildfarinde foor som wore aff Jrsael hws forwilte / Det lydde lige som han
wilde ingen were behelpelig vden alleneste jøderne / Det wor hende wtt hartt
slaw paa sin troo / oc ett suort stød / der hende motte afftört / hadde hun icke
170 werett dess sterkere / hun motte fornøme oc see / att hun wor sielff inthet hørd
/ dog konde end modett noget bliffue wed oc wore paa hinde / der hun hørde /
att hun hadde sodane danne mend / som wore saa wel kiende med hannom /
der toge seg hendes sag til / oc bade for hende. Men der hun høør / at hun
konde dog da haffue hob til / att han motte end haffue noget bedre ý sinde med
175 hende / end som han lod paakiende / men han saa gott som wndslaar oc med
wdtryckte ord af siger seg hende oc hendes begiering / att hun moo wide att
rette seg der effter / som hun skal nyde huerken sin egen bøn bott att / eller
hanss egne neste wimmers.

180 Dog bliffuer déne gode qwinde ocsaa ý denne anden frestelse saa fuldherdig /
att hun eý lader seg end saa forferæ eller modet falde / men holder seg io fast

wed den gode act oc mening huilken hun haffuer saa dybelig inddrøcket aff det
gode rycte / som sagdes om hannom / oc fortrøster seg io sielff med sodane egne
185 tancker / att der vdé tuifl ligger skiuult nogé besynderlig godhed vnder sodan
straghed / saa at hédes hwo oc hiærte siger héde inthet andet / end at hun
bliffuer io wisseligen hiolpé / ehour vmild oc vuillig han lader seg til siune /
Thie løffer hun oc saa trøstelig heden effter hannó / oc ey bløynes wed att gaa
indi huset til hannom / der som han wor oc wilde were lønlig / vdé offuerloff oc
190 alt vmage. Dog reddes hun huerké for hanss eller husbondens wrede / men gick
dristelig ind (siger Marcus) fald hannom tilfoed / oc bad hannó end nu / at han
wilde were hende behielpelig oc giøre saa wel oc frelse hendes dotter fraa det
dieflskab / som hun wor befengd med. Det wor io vden ad tiufl merckelig stoor
oc sterck troo oc tillýd ý denne quinde / at hendes hob oc trøst til Jesum konde
195 icke falde / enten aff den wrang willighed / der han bewisde emod hende sielff
med sin tafsked eller den horde affsked med hwilcken han affwisde Apostlerne /
som gjorde seg til hendes forbedere / men hun ocsaa løffuer nu heden indi en
fremmed mands hws effter hannom / oc frhober io det beste hoff hannom.

200 Oc ey lader han hende det end nu nyde / han stiller seg icke nu alene som en
wranguillig mand emod héde / at han týer / eller giffuer hende sin endelig
afsked med lempelige ord / oc siger hende enfoldig ney / men han tal hende hart
oc honlig til / han ligner héde wed en húd / oc beder hende kiende seg for en
hund / som hun er/ oc ey begiere brødet fraa børnene før end de bliffue mette.
205 O huad det wor ett stoort oc sterckt stød / att han lader hende saa kiende sin
vverdighed / huad hun icke kiende tilforn / oc breyder hende den samme saa
høieligen / Saa som han wilde nu lere hende rettelig at forstaa de ord som hun
hadde hørt tale om hannom / at hanss godhed / som han saa weluilig bewisde
210 mod huer mand skulde intet komme hende wed at han wor mektig til att gøre
noget gott / han wilde ickun hielpe drenom / som wore hellige oc fromme
Guds børn (som há wilde sige) du æst icke aff drenom / men en hedning /
hund eller en hundisk hedning som bør icke at æde brødet / oc lade børnene
hungre / at ieg skulde tage deg wore / oc hielpe deg eller dyne / lige med myne
egne eller oc forsøme drenom der offuer.

215 See det wor althosterckt ett tordenslag/ som motte gaad giennem leffuer oc
longe oc alle hierterøder / han flagrer icke nu lenger for hende / oc enten týer
eller tal saa / at hun moo beholde noget hob til hanss hielp / eller lader hende
bliffue ý tuiffl / men giffuer hende en endelig kortt afsked med obenbare
220 forhonelse / effter ordenes lydelse / Endog bliffuer hun stonde stiff som én

muer oc lader intet falde aff den stoore gode mening oc faste grondelige tillig /
som hú hadde til hannom. Hun giør seg icke wred / eller tager til mestycke / att
han rider hende saa honlig ord ý næse / oc kaller hende der een slem húd
225 obenbare for alle de ý huset wore / men beiaer oc samtycker alle hanss ord / hun
giffuer hannom ret / oc keder seg ydmygelig for en slem snødig syndig menniske
/ saa att der kand intet were saa vwerdig / att hun maa ey lignes der wed. Thie
kender hun seg ocsaa at were for møget vwerdig / att gaa ý deel med børnene /
oc were lodtagen ý deres part / hun giffuer seg dybt wnder de helige Jøder /
230 huike hú acter møget offuer seg / oc ý alle mode werdigre end seg oc sitt
hedniske folck / Derfor drifter hun seg icke til / at bede om de store aandelige
gaffuer / huilke dennom weyerfares aff hannom / men aleneske en timelig
welgierning / lige som Gud hadde her til bewisd seg mod déno / saa wel só mod
iøderne / med solés klare skin / Jords grøde etc.

235 O huor hordelig gaar det til / naar Gud giffuer seg saa ý fickt oc frelstels med off
skiuler sitt ansict for off / oc lader lige / som det er icke oss há wil hielpe / eller
hafue loffuid noget got / det wil wist gaa hart til / at en troo skal der konde
bliffue bestádig / oc ey lade seg forbluffne. S. Peder fick icke nær so suore stød /
240 han buckede lige wel wnder. Men wý lere saa møget ý déne fromme troofulde
quinde / att wý icke skulle rette oss effter wore tancker eller indskod / som oss
indfalde oc forkome om oss siunes saa só Gud hadde for glemd oss / oc wil
inhet haffue med oss at skaffee / forhaler oss tyd effter tyd / oc lader saa som
245 han wore oss wed det ord som oss er tilsagt / oc det sande gode rycete / som wý
haffue hørt om hannom / aff det hellige Euangilio / oc den gantske hellige
scrifft / huad há siunes her emod at wille weræ anderledes / thi er det wist icke
vdé et ladinde siun / oc ingen aluorg / som wý oc see her paa hannom / han
lader wel saa som han wore hende møget vwillig / han siger héde dog icke platt
ney / Men tier stille / icke dømer han hende heller / at weræ Israel fremmede
250 wed / mé siger att han er kommen hýd for Jsraels skyld / icke kaller han heller
hende personlig en hund wed naffn / mé siger saa ý almindelighed / det er icke
gott etc. Saa att der siunes wel fast meer ney end ia. Men det ney blifuer dog icke
soo forstandelig wdtryckt / att hindes hob moo platt falde oc forsuinde / Oc at
Jesus kand et komme wed att hielpe hende / hannom oc hanss ord aldeles inhet
255 for nær.

Saa lader Christus oss nu her med forstaa / huad mening Gud haffuer der med /
att han saa stondond wndslaar seg nogen tydlang for oss / oc lader lige som han
wilde were oss vbewared / oc ej høre oss ý wor nød / há stiller seg icke saa vuillig

/ oc lader seg ansee / lige som det skulde were idel ney med hannom. Alt
sammen paa det han wil frelse oc forsøge oss / huorledes wÿ holde oc haffue oss
der wed / han meen oss dog altt gott Thi skulle wÿ icke lade oss forfære for den
første snebe / oc ey for alle de andre / Men bliffue faste oc fuldherdige Ѽ ett gott
265 hob / oc sterck troo oc tillyd til Gud / paa hanss ord oc tilsaffn / oc icke paa
nogen wor egé werdskyld eller werdighed. Oc der som wor vwerdighed legges
oss foore / da skulle wÿ bruge den samme konst / som denne quinde haffuer
lerd oss / oc fatte Gud Ѽ sine egne ord / at der som han bær oss det for / at wÿ
ere vwerdige syndere / da skulle wÿ kunde sige hannom igien / att det er syndige
270 menniske der Christus haffuer told død for / og siger sielff saa att han wilde
dennom hielpe / oc icke for de retferdige / Saa skulle wÿ lade den dom bliffue
wed macht / at wÿ kendes oss for syndige menniske / men derofuer begiere den
naade som Gud haffuer loffued oc tilsagt sodane samme syndere / som wÿ ære /
oc den fast hobe med en fuldkommen troo og tillid.

275 Ja den troo kand ingelunde bliffue forgeffues / men saa sandelig som Gud
bliffuer Gud / oc kand ey anden end were sandrug Ѽ sitt ord / saa bliffuer
menniske (som saa henger fast wed Guds ord) ett med Gud / lige som Gud oc
Guds ord giøre alt et / som Christus nu beuiser paa denne quinde / at han
280 tillader hende icke nu alene en hunds rett / oc vnder hende smuler eller brødne
been vnder bordet / Men setter hende til bords med børnene / oc end med de
øffuerste / at hun moo nu recke til fadet med dennom oc æde saa møget som
hende mest løster. Han giffuer hende icke nu smo stycker / men offuerflødelig
vden all mode. Deg worde (siger han) lige som du sielff wilt.

285 Sodan en dronning oc keyserinde er troen bliffuen hoss Gud / oc alt det Gud er
en Herre offuer / att hun raader oc byder offuer hannom / oc Ѽ alt háss gods /
lige som hun sielffwil. Oc som denne qwinde forhuerffwide sin dotter karskhed
aff Christio med sin store troo/ so motte hun oc lige soo wndságe siden aff Gud
290 andet ehuad som helst hun wilde oc kunde begiære / der som hun beholde lige
sodan en troo dertil.

Kilde

Manuskript taget fra Hans Tausens postil, Vinterdelen (1539)

295

Kildetype

Digitalt manuskript

Tags

300 2. søndag i fasten, Første tekstrække, Prædiken, Prædikener fra 1500-tallet, Reformationen

URI

<https://www.dansketaler.dk/tale/hans-tausens-praediken-2-sondag-i-fasten>

305

310

315

320

325

330

335